

Stowarzyszenie Autorów ZAiKS
Dyrekcja Generalna
ul. Hipoteczna 2
00-092 Warszawa
skr. poczt. P-16, 00-950 Warszawa
tel. (22) 827 60 61-9 centrala
fax (22) 828 92 04
e-mail: sekretariat@zaiks.org.pl

Szanowny Pan Senator
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senatu Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Wiejska 6/8
00-902 Warszawa

1/2020/PS

Warszawa, dnia 29 stycznia 2020 roku

Dot. ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 38)

Szanowny Panie Przewodniczący,

Działając w imieniu Stowarzyszenia Autorów ZAiKS, które od ponad stu lat zrzesza twórców różnych dziedzin twórczości mając na celu zbiorowe zarządzanie autorskimi prawami majątkowymi, ochronę praw autorskich i reprezentowanie interesów twórców oraz doskonalenie prawa autorskiego, jak również rozwijanie i rozpowszechnianie twórczości i kultury polskiej oraz umacnianie jej pozycji w kulturze światowej, w szczególności europejskiej, wnosimy o uchwalenie poniżej określonych poprawek do uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na 3. posiedzeniu w dniu 9 stycznia 2020 roku ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw i przekazanie ustawy z poprawkami do Sejmu.

Poprawka art. 1 pkt 6 ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w zakresie art. 479⁹⁵ Kodeksu postępowania cywilnego:

dotychczasową treść art. 479⁹⁵ oznacza się jako art. 479⁹⁵ §2 i dodaje się art. 479⁹⁵ §1 Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu:

„479⁹⁵ §1. Przepisy dotyczące wezwania do udzielenia informacji nie mają zastosowania do roszczeń z art. 19³ ust. 3 i art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz roszczenia z art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.”.

Poprawka art. 2 ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw:

Art. 2 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 2.** W ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1231) art. 80 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 80.** W sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, nienależących do kompetencji innych organów, sąd rozpoznaje wniosek o:

- 1) zabezpieczenie środka dowodowego według przepisów przewidzianych w art. 479⁹⁶ – 479¹⁰⁵ Kodeksu postępowania cywilnego;
- 2) wyjawienie lub wydanie środka dowodowego według przepisów przewidzianych w art. 479¹⁰⁶ – 479¹¹¹ Kodeksu postępowania cywilnego;
- 3) wezwanie do udzielenia informacji i udostępnienia określonej przez sąd dokumentacji mających znaczenie dla roszczeń, o których mowa w art. 79 ust. 1, odpowiednio według przepisów przewidzianych w art. 479¹¹² – 479¹¹⁴ i 479¹¹⁶ – 479¹²¹ Kodeksu postępowania cywilnego.”

a co za tym idzie **wnosimy także o skreślenie art. 80 ust. 2 i ust. 3.**

Uzasadnienie

Dnia 9 stycznia 2020 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Ustawa ta, generalnie rzecz biorąc, ma na celu wyjście naprzeciw postulatom kierowanym z wielu stron, w tym ze strony środowisk twórczych i reprezentujących je organizacje zbiorowego zarządzania, zwracających uwagę na konieczność utworzenia w ramach sądownictwa powszechnego wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych zajmujących się sprawami własności intelektualnej, w tym sprawami z zakresu prawa autorskiego.

Przedstawiona nowelizacja wprowadza szczegółowe rozwiązania proceduralne z zakresu dochodzenia spraw własności intelektualnej, kierując się ujednoczeniem środków procesowych i przedprocesowych. Ceną tego ujednoczenia stało się jednak znaczące obniżenie poziomu ochrony autorskich praw majątkowych.

Nowelizacja dokonuje mianowicie istotnej modyfikacji zakresu żądania udzielenia informacji niezbędnych do określenia i dochodzenia roszczeń przyznanych uprawnionym w art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹, służących im w sytuacji naruszenia ich autorskich praw majątkowych.

Ustawa przewiduje jednolite zasady wzywania do udzielenia informacji niezbędnych do skutecznego dochodzenia roszczeń na potrzeby postępowań o ochronę praw autorskich, praw własności przemysłowej oraz nieuczciwej konkurencji, przy czym zakres informacji, których można żądać z zastosowaniem procedury zbliżonej do postępowania zabezpieczającego ujęto w art. 479¹¹³ i 479¹¹⁵ Kpc. **Przepisy te nie są dostosowane do specyfiki praw autorskich.**

I tak:

Art. 479¹¹³ Kpc stanowi o możliwości wezwania do udzielenia informacji „o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług”, przy czym wykaz danych, jakich można się domagać został ustawowo określony w art. 479¹¹⁵ Kpc i dotyczy przede wszystkim informacji o adresach producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców towarów lub usług, informacji o ilości wyprodukowanych, wytworzonych, wysłanych, otrzymanych lub zamówionych towarów lub świadczonych usług, jak również cenach otrzymanych w zamian za towary lub usługi. Przytoczone rozwiązania dopasowane są więc do postępowań o ochronę praw własności przemysłowej. Nie uwzględniają szczególnej specyfiki praw autorskich i ich naruszeń, gdzie rozpowszechnianie twórczości nie wymaga dysponowania lub obrotu materialnym nośnikiem. Z zasady korzystanie z utworu nie wymaga władania konkretną rzeczą, czyli egzemplarzem utworu. Korzystanie z utworu, rozumianego jako dobro niematerialne, może zachodzić jednocześnie na tym samym lub na różnych polach eksploatacji. Może do niego dochodzić równoległe i niezależnie także na wielu terytoriach. Dodatkowo utwory wykorzystywane mogą być w formie oryginalnej lub opracowań. Rozwój technologiczny, faktyczne przechodzenie na zapis i eksploatację cyfrową, w tym szeroki, anonimowy dostęp do twórczości przez Internet, spowodował łatwość korzystania i obracania utworami, coraz trudniejszą dla wychwycenia i oszacowania przez podmioty uprawnione. Zapis cyfrowy znacząco ułatwia także dokonywanie zmian w utworach i bezprawne rozpowszechnianie tak powstałych opracowań. Okoliczności te wpływają na znaczące trudności, często na niemożliwość śledzenia i rejestrowania aktów eksploatacji utworów, a w szczególności określania rozmiarów i skutków naruszeń związanych z bezprawnym

¹ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1231

korzystaniem lub rozporządzeniem utworem. Stąd konieczne jest wyposażenie uprawnionych w środki zezwalające na zgromadzenie informacji umożliwiających im dochodzenie roszczeń o ochronę naruszonych praw autorskich na drodze sądowej, przede wszystkim w zakresie uzyskiwania danych, co do hipotetycznego wynagrodzenia uprawnionych autorsko, rozmiaru wyrządzonej szkody lub bezpodstawnie uzyskanych w wyniku naruszenia korzyści.

Innymi słowy, na gruncie prawa autorskiego uprawnionym, których prawa naruszono, niezbędny jest inny zasób informacji niż w przypadku naruszenia praw do np. rozpowszechnianych w ramach działalności gospodarczej naruszonego znaku towarowego umieszczonych na wprowadzanych do obrotu produktach. Uprawnionym z tytułu naruszonych praw autorskich konieczne są przede wszystkim informacje odnoszące się do skali podejmowanej eksploatacji, uzyskanych z tego tytułu wpływów, niekoniecznie ujętych w prowadzonych przez naruszciciela księgach rachunkowych. Naruszenia praw autorskich często nie są bowiem związane z prowadzoną przez naruszciciela działalnością gospodarczą.

Okoliczności te są uwzględnione w treści dotychczas obowiązującego art. 80 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Przepis ten, którego zasadniczy trzon nie był zmieniany od dnia wejścia w życie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 roku i na gruncie którego powstało bogate orzecznictwo, należy uwzględnić specyfikę autorskich praw majątkowych oraz uwarunkowania, w jakich twórcy zmuszeni są dochodzić ochrony swych naruszonych praw. Nie ma teraz podstaw dla obniżania poziomu ochrony przyznanego twórcom w ustawie z 1994 roku, w której wyposażono mającego w tym interes prawny w prawo wniesienia do sądu wniosku o zobowiązanie naruszającego autorskie prawa majątkowe do udzielenia informacji i udostępnienia określonej przez sąd dokumentacji mającej znaczenie dla roszczeń, o których mowa w art. 79 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Stąd **niezbędne jest wprowadzenie do omawianej nowelizacji zmian umożliwiających uwzględnienie zachodzących na gruncie prawa autorskiego odmienności i utrzymanie możliwości wnioskowania o udostępnienie dotychczas przyjętego zakresu danych, przy jednoczesnym zachowaniu przewidzianych w ustawie zmieniającej Kodeks postępowania cywilnego zasad proceduralnych rozpoznawania wniosku** – tj. przy zachowaniu założenia, iż wnioski oparte o art. 80 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych zachowują procesowy charakter i rozpoznawania w postępowaniu w swej istocie zbliżonym do postępowania zabezpieczającego, regulowanego obecnie w Rozdziale 4 dodawanego Działu IVg zatytułowanego Postępowanie w sprawach własności intelektualnej.

Wobec powyższego art. 80 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych powinien przyjąć następującą treść (poniżej, kolorem czerwonym, szczegółowo uwidoczniono zmiany):

„Art. 80. 1. W sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych, nienależących do kompetencji innych organów, sąd rozpoznaje wniosek o:

1) zabezpieczenie środka dowodowego *według przepisów przewidzianych w art. 479⁹⁶ – 479¹⁰⁵ Kodeksu postępowania cywilnego;*

2) wyjawienie lub wydanie środka dowodowego *według przepisów przewidzianych w art. 479¹⁰⁶ – 479¹¹¹ Kodeksu postępowania cywilnego;*

3) wezwanie do udzielenia informacji i udostępnienia określonej przez sąd dokumentacji mających znaczenie dla roszczeń, o których mowa w art. 79 ust. 1, odpowiednio według przepisów przewidzianych w art. 479¹¹² – 479¹¹⁴ i 479¹¹⁶ - 479¹²¹ Kodeksu postępowania cywilnego,

~~2. Sprawy, o których mowa w ust. 1, są rozstrzygane w postępowaniu w sprawach własności intelektualnej.~~

~~3. W przypadku gdy uprawnienie do udzielenia informacji wynika z przepisów szczególnych, przepisy o postępowaniu w sprawach własności intelektualnej stosuje się odpowiednio.”.~~

Powyższa poprawka obejmuje także skreślenie ust. 2 i 3 omawianego artykułu.

W ocenie Stowarzyszenia regulacja ust. 2, w szczególności w świetle postulowanej powyżej poprawki, jest zbędna.

Ponadto **konieczne jest wykreślenie ust. 3**, gdyż jego treść jest niejasna i w praktyce może budzić poważne wątpliwości oraz wywoływać rozbieżności w orzecznictwie. Przepis ten formułuje bowiem obowiązek odpowiedniego stosowania przepisów w nieoznaczonym zakresie.

Powyżej wskazano, iż wnioski informacyjne z art. 80 – obecnie obejmujące wezwanie do udzielenia informacji – są uprawnieniem o charakterze procesowym, realizowanym na potrzeby dochodzenia roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych. Okoliczność ta jest podkreślana w pierwszych słowach nowoprzyjętego brzmienia art. 80, stanowiącego, iż „w sprawach dotyczących roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych”, zastosowanie znaleźć mogą wymienione w tym przepisie wnioski. Od wniosków tych odróżnić należy samodzielne

uprawnienia prawnomaterialne, których przedmiotem jest żądanie udzielenia informacji². W ramach szeroko pojętego prawa autorskiego prawa te są określone w art. 19³ ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych³, w art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych⁴ oraz w art. 48 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (dalej jako ustawa o zbiorowym zarządzaniu⁵)⁶. Uprawnienia te mają zasadniczo odmienny charakter i pełnią odrębne, istotne funkcje ochronne.

Roszczenia te oparte są o własne, samodzielne podstawy ustawowe, formułujące odmiennie przesłanki znajdujące zastosowanie w przypadku każdego z nich. Każdy z powołanych przepisów jednoznacznie wskazuje przeciw komu roszczenie może zostać wytoczone oraz jakie informacje w jego ramach mogą być dochodzone⁷.

Cechą wspólną roszczeń uregulowanych w art. 19³ ust. 3 i w art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz w art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu jest jednak, iż ich przesłanką **nie jest naruszenie** autorskich praw majątkowych. Tytułem przykładu wskazać można, iż na podstawie art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych twórca kieruje roszczenie informacyjne w sytuacji zawarcia umowy o korzystanie z utworu, w której ustalono wynagrodzenie zależne od wysokości uzyskiwanych wpływów. W granicach zawartej umowy nie następuje więc bezprawne korzystanie umożliwiające dochodzenie ochrony naruszonych praw autorskich. Także roszczenie z art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu przyznane organizacjom zbiorowego zarządzania może być przez nie dochodzone celem ustalenia wysokości opłat od czystych nośników, stanowiących rekompensatę ustawowego dozwolonego użytku utworów, a co za tym idzie nie jest związane z konkretnym korzystaniem z utworu, a tym bardziej z korzystaniem stanowiącym naruszenie

² Na odmienny charakter żądań, których przedmiotem jest udzielenie informacji, zawartych w prawie autorskim zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 6 lipca 2016 roku, sygn. akt IV CSK 653/15 „*Nie budzi wątpliwości, że OZZ może korzystać również ze środków procesowych przewidzianych w art. 47 (jako przedstawiciel twórcy) i art. 80 ust. 1. Wykluczając superfluum uznać zatem należy, że roszczenie informacyjne z art. 105 ust. 2 jest niezależne i odmiennie od środków wskazanych wyżej, w szczególności nie wymaga wykazania przestanki zindywidualizowanego interesu prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2011 r. III CSK 30/11, nie publ.). Ma ono przy tym szerszy zakres przedmiotowy. Nadanie uprawnieniu OZZ wynikającemu z art. 105 ust. 2 charakteru roszczenia oznacza brak podstaw do pośredniego wprowadzania przesłanek wymaganych dla wniosków o zabezpieczenie w postępowaniu cywilnym, tj. uprawdopodobnienia roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia (art. 730¹ k.p.c.). Tym bardziej nie znajduje uzasadnienia odwoływanie się do wymogów właściwych dla tzw. zabezpieczenia przedprocesowego (art. 730 § 2 w zw. z art. 733 k.p.c.).”*

³ prawo twórcy i jego spadkobierców związane z ustalaniem wysokości wynagrodzenia *droit de suite*

⁴ prawo twórcy do informacji o wysokości wpływów z korzystania z utworu, gdy wynagrodzenie twórcy zależy od wysokości tych wpływów

⁵ Ustawa z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, Dz. U. z 2018 r., poz. 1293

⁶ Prawo organizacji zbiorowego zarządzania do domagania się, w zakresie swojej działalności, informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń lub opłat.

⁷ W szczególności w oparciu o art. 105 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych ugruntowała się jednolita linia orzecznicza wskazująca, wobec jakich podmiotów i jakich informacji mogą się domagać organizacje zbiorowego zarządzania. Wobec wejścia w życie ustawy o zbiorowym zarządzaniu i zawarciu w jej treści art. 48, który stanowi odpowiednik uchylonego art. 105 ust. 2 prawa autorskiego, linia ta jest kontynuowana.

autorskich praw majątkowych. Pozyskane w efekcie tych roszczeń informacje nie muszą także zostać wykorzystane celem dochodzenia roszczeń o zapłatę na drodze sądowej. Roszczenia te pełnią także jedynie funkcje kontrolne⁸. Co więcej, powołane roszczenia dochodzone są przed sądem na zasadach ogólnych – w procesie, w którym aktywny udział bierze tak powód, jak i pozwany, a sprawa rozstrzygana jest w drodze wyroku, który podlega egzekucji.

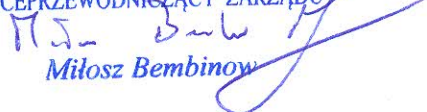
W ustawie nowelizującej zawarto zaś propozycję, która wprowadziłaby niepewność co do zasad dochodzenia tych roszczeń informacyjnych oraz w sposób sprzeczny z założeniami dokonywanej nowelizacji istotnie ograniczać będzie uprawnienia przyznane na gruncie prawa autorskiego. Obecny zapis art. 80 ust. 3 budzić będzie wątpliwości, o jakich *uprawnieniach do udzielenia informacji* mowa oraz które regulacje z zakresu postępowania w sprawach własności intelektualnej powinny znaleźć odpowiednie zastosowanie. Odesłanie zawarte w art. 80 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych prowadzić będzie do błędnego wniosku, iż sprawy o roszczenie informacyjne przyznane twórcom lub spadkobiercom w art. 19³ ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, bądź roszczenie twórców z art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych lub roszczenie z art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu zostały zmodyfikowane mocą nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego i roszczenia te sprowadzone zostały do możliwości żądania **tylko** informacji przewidzianych w kodeksowej regulacji dotyczącej wezwania do udzielenia informacji (art. 479¹¹² i nast. Kodeksu postępowania cywilnego). Prowadziłoby to do znaczącego i szkodliwego społecznie obniżenia poziomu praw twórców.

Wobec powyższego **konieczne jest zawarcie w ustawie regulacji jednoznacznie wskazującej, iż sprawa o roszczenie informacyjne znajdująca swe podstawy w uprawnieniu o charakterze materialnoprawnym (roszczenia z art. 19³ ust. 3 i art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz roszczenie z art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu) nie powinna być rozpoznawana w trybie przepisów Rozdziału 4 – Wezwanie do udzielenia informacji.** Odmienny charakter i cel roszczeń informacyjnych wynikających z powołanych regulacji, mających stanowić gwarancję realizacji służących uprawnionym autorskich praw majątkowych, uzasadnia zawarcie w ustawie regulacji usuwającej ewentualne wątpliwości w tym zakresie. Stąd postulujemy, niezależnie od nadania art. 80 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych brzmienia proponowanego na wstępie niniejszego pisma, **dodanie w 479⁹⁵ Kodeksu postępowania cywilnego**

⁸ W uzasadnieniu wyroku z dnia 27 czerwca 2013 roku, sygn. akt I CSK 617/12, Sąd Najwyższy, odnosząc się do art. 105 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, który odpowiada treści regulacji zwartej obecnie w art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu, wskazał, iż „*żądanie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi udzielenia na podstawie art. 105 ust. 2 u.p.a.p.p. informacji niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią opłat podlega rozpoznaniu – jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 17 września 2009 r., III CZP 57/09 (OSNC 2010, nr 4, poz. 49) – w postępowaniu procesowym. Roszczenie to ma charakter pomocniczy w stosunku do roszczenia zasadniczego z tytułu wynagrodzenia dochodzonego przez organizację zbiorowego zarządzania; postępowanie wywołane jego zgłoszeniem nie musi być immanentnie związane z innym postępowaniem rozpoznawczym, gdyż uzyskane w nim informacje mogą posłużyć jedynie do kontroli danych, które zostały wcześniej dobrowolnie przekazane lub do dokonania podziału świadczeń między uprawnionych.*”

postanowienia o brzmieniu: „Przepisy dotyczące wezwania do udzielenia informacji nie mają zastosowania do roszczeń z art. 19³ ust. 3 i art. 47 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz roszczenia z art. 48 ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.”. Celowe jest umiejscowienie tej zasady w grupie przepisów ogólnych regulujących postępowanie w sprawach własności intelektualnej celem zachowania spójności systemu normatywnego.

WICEPRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU

Miłosz Bembinow

Z poważaniem

PRZEWODNICZĄCY ZARZĄDU

Janusz Fogler